

یاددهی و یادگیری: دست یافتن به کیفیت برای همه

گزارش نظارت جهانی بر "آموزش برای همه"

یونسکو

۲۰۱۳-۲۰۱۴

ترجمه: دکتر منیره رضایی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

عنوان و نام پدیدآور: یاددهی و یادگیری: (دست یافتن به کیفیت برای همه)

مشخصات نشر: تهران: سادس، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۷۳ ص.

۹۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۹۰-۳-۱

وضعیت فهرست نویسی: فپای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

یادداشت: کتابنامه: ۱۷۳-۱۵۵؛ همچنین به صورت زیر نویس.

شناسه افزوده: رضایی، منیره، ۱۳۳۸ -

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۲۲۷۶۳

نام کتاب: یاددهی و یادگیری (دست یافتن به کیفیت برای همه)

ترجمه: دکتر منیره رضایی

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

ناشر: سادس

چاپخانه: ایماژ

فرمت، صفحه آرایی و طراحی: تمام طرح

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۹۰-۳-۱

فهرست

- ۱ مقدمه
- ۵ پیش‌گفتار
- ۹ یک راهبرد چهار بخشی برای تأمین بهترین معلمان
- ۱۱ دیباچه
- ۱۳ راهبرد اول: بهترین معلمان را جذب کنید**
- ۱۶ ۱- اصلاح تکلیف شرایط ورودی
- ۱۸ ۲- استخدام نسبت متوازی از مردان و زنان با توجه به طیف گسترده‌ای از پیش‌زمینه‌های آنها
- ۲۵ راهبرد دوم: تربیت معلم را بهبود بخشید تا همه دانش‌آموزان بتوانند یاد بگیرند**
- ۲۷ ۱- تربیت معلم پیش از خدمت باید یادگیری عادلانه را ارتقاء بخشد
- ۲۹ ۲- تربیت معلم پیش از خدمت باید دانش موضوعی ضعیف را جبران کند
- ۳۲ ۳- تربیت معلمان برای تدریس، به خصوص در پایه‌های نخستین
- ۳۴ ۴- معلمان را آماده کنید تا از همه یادگیرندگان دارای سوابق و پیشینه متفاوت، پشتیبانی کنند
- ۳۹ ۵- ضروری است که تربیت معلم پیش از خدمت، تجربه کلاس درس را مهیا سازد
- ۴۳ ۶- بهبود مهارت‌های معلمان از طریق آموزش مداوم
- ۴۴ ۷- ارتقاء دانش و مهارت‌های معلمانی که آموزش ندیده‌اند یا آموزش اندکی دیده‌اند

- ۴۶ -۸ مناسب ساختن تربیت معلم برای بهبود یادگیری در نخستین پایه‌های تحصیلی
- ۵۰ -۹ معلمان مشاور (معلم‌یارها) پشتیبانی‌های ارزشمندی را در اختیار معلمان جدید قرار می‌دهند
- ۵۱ -۱۰ آموزش مداوم برای انطباق با رویکردهای تازه یاددهی و یادگیری
- ۵۶ -۱۱ مدرسان نیز به آموزش نیاز دارند
- ۶۰ -۱۲ آموزش از راه دور می‌تواند ظرفیت کشورها را برای آموزش معلمان افزایش دهد

۶۷ **راهبرد سوم: معلمان را در مناطقی به کار بگمارید که بیشتر به آنها نیاز است**

- ۷۳ -۱ مدیریت کاملاً مناسب در توزیع و به‌کارگیری نیروها
- ۷۵ -۲ مشوق‌ها برای ایجاد توازن در توزیع نابرابر معلم
- ۷۶ -۳ استخدام معلمان در محل
- ۸۰ -۴ ترغیب معلمان دارای معلومات کافی در موضوعات درسی به کار در مدارس محروم

۸۳ **راهبرد چهارم: مشوق‌هایی را برای حفظ و نگهداری بهترین معلمان تدارک ببینید**

- ۸۶ -۱ به اندازه کافی به معلمان پرداخت کنید تا نیازهای اساسی خود را تأمین کنند
- ۹۰ -۲ پرداخت اندک به معلمان قراردادی راه‌حل بلندمدتی برای آموزش و پرورش با کیفیت ضعیف نیست
- ۹۸ -۳ اطمینان دهید که تدریس نیز همانند حرفه‌های مشابه جذاب است
- ۱۰۰ -۴ پرداخت وابسته به عملکرد و ضرورت داشتن تصویر درست از آنها
- ۱۰۴ -۵ ارزشیابی از عملکرد معلمان دشوار است
- ۱۰۵ -۶ استفاده درست از مشوق‌ها

- ۷- خطر تدریس برای آزمون
- ۸- مسیری که به لحاظ سیاسی حساس است
- ۹- ایجاد انگیزه برای معلمان خوب از طریق فراهم سازی یک مسیر شغلی
- ۱۰- تقویت نظارت بر معلم
- ۱۱- دست و پنجه نرم کردن با غیبت معلمان
- ۱۲- غیبت معلم، نابرابری در یادگیری را تقویت می کند
- ۱۳- پرداختن به علل غیبت معلم
- ۱۴- آموزش خصوصی در مقابل تدریس کلاس درس: محافظت از فقیرترین ها
- ۱۵- آیا «مدارس خصوصی با شهریه پایین» یادگیری دانش آموزان محروم را در دروس پایه تضمین می کنند؟
- ۱۶- نتیجه گیری

توصیه ها

- ۱- شکوفا کردن توانایی بالقوه معلمان برای حل بحران یادگیری
- ✓ کمبود معلم را رفع کنید
- ✓ بهترین داوطلبان را برای تدریس جذب کنید
- ✓ معلمان را به گونه ای تربیت کنید که نیازهای همه دانش آموزان را تأمین کنند
- ✓ مدرسان تربیت معلم و معلمان مشاور را آماده کنید تا معلمان را پشتیبانی کنند
- ✓ معلمان را در جاهایی به کار وادارید که بیشترین نیاز به آنها وجود دارد
- ✓ با استفاده از رقابت در حرفه معلمی و پرداخت های سازمان یافته، در حفظ بهترین معلمان بکوشید
- ✓ کنترل و نظارت معلم را بهبود بخشید تا تأثیرگذاری وی را به آخرین درجه ممکن افزایش دهید
- ✓ معلمان را با برنامه های درسی نوآورانه تجهیز کنید تا یادگیری بهبود یابد
- ✓ با طراحی و تهیه سنجش های کلاسی به معلمان کمک کنید تا دانش آموزانی را که در معرض خطر یادنگرفتن هستند، شناسایی و پشتیبانی کنند.

۱۵۱

✓ در مورد معلمان آموزش دیده اطلاعات بهتری فراهم کنید

۱۵۲

۲- جمع بندی

۱۵۳

منابع

www.ketab.ir

مقدمه

ضرورت همپایی یا تحولات محیطی و پاسخگویی به نیازها و چالش‌های علمی، فرهنگی، صنعتی، اقتصادی و اجتماعی، نیازمند ایجاد تحول همه جانبه و عمیق در آموزش و پرورش است. در عصر کنونی، هدف و مأموریت آموزش و پرورش، تنها انتقال دانش و معلومات به کودکان و نوجوانان و یا انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید نیست؛ بلکه رسالت آن، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت‌ها، باورها و رفتارهای دانش‌آموزان است تا آنان را برای «خوب اندیشیدن» و «خوب زیستن» آماده سازد.

از منظر معارف انسان ساز اسلام، رسالت خطیر و سترگ آموزش و پرورش را می‌توان «فراهم آوردن زمینه دستیابی به مراتبی از حیات طیبه» بیان کرد که آحاد جامعه را برای زندگی با نشاط، فعال و هدفمند در دنیا و آخرت آماده می‌کند. در نتیجه این دستگاه سرنوشت‌ساز، بیش از آن که یک «نظام آموزشی» باشد، یک «نهاد فرهنگی- تربیتی» است که باورها، افکار و رفتار مخاطبان خویش را متناسب با اقتضائات فرهنگی حال و آینده به سامان می‌کند.

در این میان، «معلم» مهمترین و اصلی ترین مولفه تعلیم و تربیت است که مسئولیت سنگین تحقق اهداف آموزشی و تربیتی را برعهده دارد. در نهاد آموزش و پرورش، به هیچ تحول اساسی یا نوآوری مطلوب نمی‌توان دست یافت مگر این که آن نهاد، از معلمان توانمند و دارای شایستگی‌های اخلاقی، اعتقادی، حرفه ای و تخصصی برخوردار باشد. معلم است که با افکار و رفتار و شخصیت خویش، به صورت آشکار و پنهان، دانش‌آموزان را به سوی اهداف تعلیم و تربیت فرامی‌خواند. دانش‌آموزان، پرواز را از معلم خود می‌آموزند و تا بلندای افق‌های ترسیم شده توسط او، به پرواز درمی‌آیند. در این نگاه، شاید بتوان معلم را تجلی، «اسم اعظم مخی^۱ خداوند» دانست که

^۱ به نقل از آیت ا... حسن زاده آملی

«حیات» و «دستیابی به مراتبی از حیات طیبه» را به دانش‌آموزان خویش هدیه می‌دهد.

رمز سلامت و پویایی نظام تعلیم و تربیت را باید در بالندگی و رشد و تعالی معلمان آن جستجو کرد و برای دستیابی به چنین معلمانی به عنوان مولدان سرمایه انسانی و فرهنگی، باید اهتمام بایسته معمول داشت. به تعبیر رسای ژان پیاژه در فصل «تربیت آموزگاران و دبیران» از کتاب «روانشناسی و دانش آموزش و پرورش»: «زیباترین و با کیفیت‌ترین طرح اصلاح و بازسازی آموزش و پرورش در صورتی که معلم به تعداد کافی و با کیفیت مطلوب در اختیار نباشد، با شکست روبه‌رو خواهد شد.» لذا ضرورت دارد سیاست‌گذاران و مسئولان آموزشی، به انتخاب، استخدام، تربیت و نگهداشت معلمان توانا و دانا توجه خاص مبذول دارند و آن را کانون فعالیت‌های توسعه‌ای خویش قرار دهند و برای دستیابی به این مهم بسترهای فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی لازم را تدارک کنند. در دهه‌های اخیر، در اکثر نظام‌های آموزشی کشورهای و نیز سازمان‌ها و نهادهای آموزشی جهانی، توجه ویژه‌ای به نقش و جایگاه معلم شده و برای توانمندی و شایستگی‌های او تأکید فراوان شده است که استفاده از تجارب موفق جهانی با رعایت اقتضائات و شرایط بومی، می‌تواند زمینه بالندگی نظام تعلیم و تربیت معلمان را بیش از پیش فراهم آورد.

یکی از طرح‌های جهانی که جمهوری اسلامی ایران بر اجرای آن متعهد شده است، طرح «آموزش برای همه»^۱ که در سال ۲۰۰۰ میلادی اهداف جهانی آموزش را تدوین و به تأیید کشورهای عضو رسانده است.

در همین راستا و به عنوان مجموعه‌ای از تجارب آموزشی و تربیتی اخیر، یازدهمین گزارش نظارتی جهانی آموزش برای همه،^۲ گزارش بهنگامی از پیشرفت کشورها در جهت تحقق اهداف جهانی آموزش و پرورش در اختیار می‌گذارد. این گزارش، نمونه کاملی از یک مطالعه تطبیقی و حاوی نتایج بررسی‌ها و تحقیقات انجام شده در کشورهای مختلف از قاره‌های اروپا، آمریکا، آفریقا، آسیا و اقیانوسیه است. در این گزارش، نمونه‌هایی از برنامه‌های به اجرا درآمده در کشورها ارائه و

^۱ EFA- Education For All

^۲ EFAGlobal Monitoring Report

مطرح شده است که در سطح سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان می‌تواند به عنوان یک ایده و تجربه مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته تا در صورت تطابق و تناسب و با رعایت مبانی فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و اقتضائات فرهنگ بومی، مورد استفاده قرار گیرد.

فصل ششم این گزارش که ترجمه آن در این اثر آمده است به مهمترین موضوع گزارش نظارتی جهانی آموزش یعنی معرفی و توضیح چهار استراتژی برای تأمین بهترین معلمان اختصاص دارد. این چهار راهبرد به مثابه مرکز ثقل و نقطه کانونی این گزارش مورد توجه و تأکید قرار گرفته است تا از طریق آنها، بهترین معلمان تأمین شوند و به این وسیله همه دانش‌آموزان به آموزش و پرورش با کیفیت دست یابند.

این راهبردها عبارتند از: نخست، باید معلمان شایسته‌ای انتخاب شوند که به تنوع دانش‌آموزانی که به آنها تدریس خواهند کرد، توجه داشته و در خصوص این تنوع‌ها و تفاوت‌ها، اندیشه و تأمل کنند.

راهبرد دوم، معلمان باید به گونه‌ای تربیت شوند که ضعیف‌ترین یادگیرندگان را پشتیبانی کنند.

سومین راهبرد معطوف به این است که از طریق تخصیص بهترین معلمان به دشوارترین و چالش‌انگیزترین بخش‌های یک کشور، بر بی‌عدالتی‌ها غلبه شود.

در نهایت راهبرد چهارم، دولت‌ها باید ترکیب مناسبی از مشوق‌ها را در اختیار معلمان بگذارند تا آنها را تشویق کنند که در این حرفه بمانند و به این وسیله تضمین کنند که همه دانش‌آموزان، صرف‌نظر از شرایط شان، یاد می‌گیرند.

ضمن تقدیم این مجموعه به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، مدیران و معلمان عزیز، در خاتمه لازم می‌دانم از زحمات سرکار خانم دکتر منیره رضایی در ترجمه این اثر مفید، تشکر و قدردانی نمایم.

مهدی نوید

دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش